

BEN NIET ANGSTIG, HEB LIEF

Serie In vuur en vlam

Zeven maal zeven dagen na Pesach, het Joodse Paasfeest, viert men in de synagoge het Wekenfeest, de voltooiing van Pesach: Sjavoeot de dag waarop de Eeuwige aan Mozes op de Sinaï de tien Woorden of Geboden heeft geschonken. Uittocht alleen is niet voldoende, je moet in het Beloofde Land ook weten welke de weg verder is. Lang leven de Tien Woorden!

Zeven maal zeven dagen na Pasen vieren wij Pinksteren, de voltooiing van Pasen. Opstaan alleen is niet genoeg, we moeten ook weten hoe te leven als opgestane mensen. Gods eigen heilige geest komt ons daarbij helpen. Geest is het kernmysterie van al wat bestaat, maar heilige geest is liefde : 'God is liefde', zegt de evangelist. Op Pinksteren vieren we de liefde. Lang leve de Liefde !

Met Kerstmis en Pasen rond Jezus van Nazareth vieren we de mens, geboorte en nieuw leven, ons eigen leven met haar schoonheid en mogelijkheden, met Pinksteren vieren we God zelf, de scheppende geest die achter Kerstmis en Pasen schuilgaat, die al wat bestaat in leven roept of mogelijk maakt, en die door de evangelist Johannes herkent is als de liefde, de stuwende kracht achter alle leven, het enige of de enige die het leven van een mens - gelovig of niet - de moeite waard maakt.

Leve de liefde dus !

Die hartekreet zal velen een beetje of misschien wel erg naïef in de oren klinken. Liefde is vaak ver te zoeken in een mensenleven, raakt ondergesneeuwd onder te veel ongeluk of te veel egoïsme. Toch mogen we vandaag, naïef of niet, de geest van liefde vieren, de geest die ons aanschijn en het aanschijn van de gehele aarde wil doen stralen. Want, hoe je het ook wendt of keert, liefde blijft het meest bepalende en noodzakelijke in ieder mensenleven, het mooiste, het beste. Liefde, weten we tegelijk maar al te goed, is ook erg kwetsbaar, en voortdurend bedreigd. We moeten er behoedzaam mee omgaan. We dragen onze schat rond in broze vaten.

Wanneer Jezus over liefde spreekt, doet hij dat heel zeker en beslist : 'Ben niet angstig', 'heb lief !' : alles wat hij zegt en doet is in die twee woorden samen te vatten. 'Ben niet angstig', 'heb lief !' Ook tijdens zijn afscheidsmiddag doorbreekt hij de bedrukte sfeer die ontstaan is na het vertrek van verrader Judas, met de oproep : 'Heb elkaar lief!'. 'Heb elkaar lief!' is de grondtoon van die laatste avond die eindigt in een gebed: 'Vader, laat de liefde waarmee u mij liefhad ook in hen zijn'. Dat is bijna vragen tegen beter weten in want even daarvoor nog is Jezus kwaad uitgevallen tegen Petrus : 'Deze nacht nog zul je me driemaal verloochenen, Petrus!'. In feite begrijpt geen van de leerlingen aan die tafel wat Jezus bedoelt en wil met die liefde waar hij voortdurend op hamert. Zijn gevoel van machteloos weten dat je niet begrepen wordt is nog duidelijker aan het einde van zijn rede : 'Ik heb jullie nog veel meer te zeggen, maar jullie kunnen het nu nog onmogelijk verdragen'. Jezus heeft het in feite niet gehaald, niet gemaakt en hij is zich dat bewust Het is geen opwekkend verhaal, maar gelukkig niet het hele verhaal, want er is een vervolg in deze afscheidsrede : 'Het is goed voor jullie dat ik wegga', besluit hij. Na zijn heengaan zal hij een 'gids-en-helper' sturen die bij de leerlingen meer resultaat zal hebben dan hijzelf. De Geest van de Vader die nu in hem is, zal ook over hen komen en hen duidelijk maken wat hijzelf niet duidelijk heeft kunnen maken. Niet hij maar de Geest zal voortaan hun leraar zijn. Die wetenschap moet een troost voor hem geweest zijn, een schrale troost op het kruis, ben ik geneigd te denken, maar later wel de grote troost voor de leerlingen : zij gaan verkondigen dat Jezus verrezen is, opgestaan in hen, dankzij de Geest die voortaan ook in hen gevaren is. 'Aan jullie liefde voor elkaar zal iedereen zien dat jullie mijn leerlingen zijn', had hij gezegd. Dat woord willen ze voortaan gaan waar maken.

Een geest van liefde die het leven van de mensheid bepaalt, beheerst, stuurt : dat is het visioen van Pinksteren, het visioen van alle christelijk geloof : 'Liefde, niets anders IS', zegt de dichter (John Donne). Daarom, omdat in eerste en laatste instantie alleen de liefde wezenlijk IS, alleen de liefde ons leven het leven waard maakt, zou Pinksteren ook het grootste feest van het jaar moeten zijn. Dat is het jammer genoeg niet, liefde blijft, zeker voor de mensheid als gemeenschap - en over die gemeenschap gaat het in het evangelie in de eerste plaats - meer een voorgevoel, toekomstmuziek. Iedereen van ons zal, denk ik, achter dat Pinkstervisioen staan, maar iedereen weet ook dat we het samen niet halen. We zijn niet samen : nog niet, hopen we dan maar. Er zijn te veel niet heilige geesten onder ons die die geest van de Eeuwige tegenwerken....

Het is bovendien nogal pijnlijk te beseffen dat de geschiedenis van het evangelie zich herhaalt : Jezus werd tijdens zijn leven door zijn leerlingen niet begrepen, sinds hij weg is wordt ook de heilige geest, de nieuwe gids en helper die hij heeft aangesteld veelal niet begrepen in de Kerken die zich op hem beroepen. Er is in de geschiedenis van het Christendom de eeuwen door de neiging geweest aandacht en verering van de heilige geest te wantrouwen. Ondanks Pinkstergemeentes en paters van de Heilige Geest, is in nagenoeg alle christelijke Kerken steeds weer verkondigd dat de kerkleiding de weg aan de mensen moest wijzen, dat de Heilige Geest zich alleen aan die leiding openbaart. Visie, verlangen naar verandering en vernieuwing werd als

een gevaar gezien. Dat paste in een tijd van koningen, keizers en hiërarchisch denken. De beruchte Inquisitie was letterlijk als de dood wanneer men, in naam van de Heilige Geest, verandering in de leer aanpreef en aandurfde, en de Heilige Geest deelde in die veroordeling. Wanneer Christenen met elkaar over Bijbel en geloof spreken gaat het veel over Jezus maar nauwelijks over de Heilige Geest, die hij toch zo nadrukkelijk als Gids en Helper na hem had aangesteld. De Heilige Geest, dat stukje God in ieder van ons, 'ander, ouder, iemand in ons verborgen, plotseling opblazend vuur' in ons, stem die ons oproept te kiezen voor menslievendheid : het is heel treurig dat die heilige geest steeds minder het bezit was geworden van ik en jij en wij, de kerkgemeente. Het klinkt dan ook bijna als een revolutie, en in iedere geval een verademing, wanneer de huidige paus, leider van de Kerk die daarin het verst is afgedwaald, nu verklaart dat hij 'slechts één dogmatische zekerheid heeft en dat is dat God aanwezig is in het leven van iedere mens'. God in ieder van ons : dat is in feite een mystiek pleidooi voor de heilige geest in ieder van ons. Pinksteren is ook het hoogfeest van de mystiek. Wanneer wij elkaar tegenwoordig zo graag aansporen 'jezelf te zijn', bedoelen we eigenlijk hetzelfde : kies voor het beste, het diepste in jezelf, het meest waarachtige en waardevolle, kies voor de heiligste geest in jezelf. Er is gelukkig de nodige mystieke ervaring in mensen zonder dat daar een Kerk of het woordje God aan te pas hoeft te komen.

De heilige geest is daarom voor ons gelukkig niet langer alleen de geest van waarheid waartoe de Kerken haar te vaak hebben ingeperkt. Wij geloven ook en vooral in een geest van vrijheid, de geest van het begin, de vrij scheppende geest die het aanschijn van onze aarde voortdurend herscheppen, vernieuwen kan, en die niet bang is voor andere, nieuwe waarheden. Heilige geest op haar best schept nieuwe gemeenschap, bevrijdende waarheid en waarachtigheid, op haar allerbest wordt zij vreugde, levensvreugde. Een befaamd hoogleraar in de theologie heeft mij ooit geleerd dat waarheid, vooral theologische waarheid, de functie heeft van een lantaarnpaal bij nacht. Deze verlicht je weg, is nodig en nuttig, maar alleen dronkelieden, zei hij, klampen er zich aan vast. Hij zag de heilige geest in de eerste plaats als wat zij altijd geweest is : een scheppende geest, een geest van vernieuwing, van vertrouwen in de toekomst waarin mensen tezamen een andere, betere wereld en dus ook een andere, betere Kerk zouden kunnen maken, met een andere, betere leer, waarin mystiek, de heilige geest op haar diepste en waarachtigste, centraal zou staan.

In die geest zal hier in de Dominicus de komende weken gesproken worden over enkele hedendaagse theologen die niet in de eerste plaats voor een Kerk, maar voor vrijheid en openheid van theologisch denken, en vooral voor gemeenschap van volkeren en van Kerken gekozen hebben : theologie dus ook uit niet-Westerse godsdiensten. In het Pinksterverhaal - het Pinkstervisioen - kennen en waarderen mensen van verschillende levensbeschouwingen en godsdiensten elkaars verschillende waarheid. Naast Jezus is er plaats voor andere zonen en dochters van God in wie Heilige Geest haar werk heeft gedaan. 'In het huis van mijn Vader zijn vele woningen', zei Jezus, en hij bad : 'Mogen zij allen één zijn'. Het is een feestelijk idee dat vorige week in Dordrecht de *Verklaring van Verbondenheid* is ondertekend door de meeste Nederlandse protestantse Kerkgenootschappen, waaronder ook migrantenkerken, die elkaars uiteenlopende geloofsopvattingen willen respecteren. Ik had graag mee ondertekend. Wij hebben de afgelopen tijd hier in de Dominicus een ander soort klein teken mogen stellen door gastvrijheid te bieden aan vluchtelingen, en het zou goed zijn, wanneer een dergelijk gebaar weer nodig is, dat samen met nog meer zusterkerken te mogen doen. Je hoeft geen pinkstergemeenschap te zijn en in wonderen te geloven om te beseffen dat Kerken alleen recht van bestaan houden wanneer ze niet alleen in God geloven maar God ook doen, samen vechten tegen liefdeloosheid in de harten, liefdeloosheid in de maatschappij. God doen, Liefde doen is de kernopdracht van ieder mensenbestaan, of je nu - zoals dat heet - gelooft of niet. Wij zouden als Kerk kunnen proberen daarin ons steentje bij te dragen, en wat dan ook altijd helpt is er over te zingen : 'We zullen doorgaan tot we samen zijn.'

Tenslotte dit wat ook zou kunnen helpen : misschien is het een aardig idee om op deze mooie Pinksterdag naar het plein voor het Centraal station hier te gaan, of naar het huis van Anne Frank, of gewoon in een tram te gaan zitten of hangen en een tijd te kijken naar al die Parthen, Meden en Elamieten, Marokkanen, Italianen en Amerikanen die onze stad bevolken. Misschien zal daar langzaam tot ons weerbarstig geheugen doordringen dat al deze zo verschillende mensen net als wij eigenlijk allemaal maar één ding willen : liefgehad worden en zelf liefhebben. Misschien realiseren we ons dan opeens - echt belangrijke dingen gebeuren ook in de Bijbel vaak opeens - : dat is het ! Alle mensen spreken dezelfde taal : de taal van de liefde.

'Het leven houdt z'n wonderen verborgen,
tot het ze, opeens, toont in hun hoogen staat' (J.C. Bloem)

Zoiets wens ik ons allen toe op deze Pinksterochtend. Ik eindig vandaag dan ook niet met 'Amen' maar met het woord van de apostel : 'Kindertjes, bemint elkander'.

Henk Hillenaar

We lazen Handelingen 2:1-12, Evangelie van Johannes 14 -16

Henk Hillenaar is bereikbaar via: lt@dominicusamsterdam.nl (tav Henk Hillenaar)